

1941

2012

SA-KUVA/KUVA: KEIJO PENTTINEN

AIKA ON pysähtynyt Rajakonnun karjalaiskylän raitilla. Talot ovat liki samassa kunnossa kuin kesällä 1941.

Juhannusaattona 1944 Salmin Manssilan kylän väki oli kokoontunut kirkkoonsa Laatokan pohjoisrannalla. Tunnelma oli vakava.

Kolme päivää aikaisemmin vihollinen oli tullut yli Syvärin joesta, luonnon esteestä. Näin alkoi puna-armeijan suurhyökkäys Aunuksen kannaksella.

Hyökkäys eteni Laatokan rantakaistan suunnassa kohti Salmia ja vanhaa Suomen rajaa. Evakuointikäsky oli annettu rajan pinnassa. Manssilan kylän asukkaat olivat kokoontuneet yhteen tietäen näkevänsä toisensa kotiseudulla viimeisen kerran.

Taistelut olivat tuolloin vielä kaukana, noin 70 kilometrin päässä. Laajalle Laatokan selälle oli kuitenkin ilmestynyt uusi uhka.

6-vuotias **Leo Missi** (nykyisin Mirala) kiipesi kirkon torniin. Avautunut näky syöpyi lähtemättömästi lapsen mieleen.

– Laatokalla kaukana taivaanranta oli mustanaan pisteitä, hän muistelee.

Näky olisi kylmännyt sotilastakin. Se tarkoitti, että vihollinen valmisteli maihinnousua Aunuksen Karjalasta vetäytyvien joukkojen selustaan, mitä oli pelätty armeijan sotapeleissä.

Ja seuraavana aamuna, 24. kesäkuuta 1944 maihinnousu Laatokan rantaan Tuulokseen suomalaisten selustaan alkoi.

Mutta sitä Leo ei ollut enää todistamassa. Karjalaispoika oli evakkotiellä, täyteen lastatussa junassa, joka höyräsi länteen.

68 VUOTTA myöhemmin olemme taas matkalla kohti tuntematonta, jossa kuitenkin on samalla hyvin paljon tuttua.

– Toistakymmentä vuotta sitten aloin kiinnostua juuristani ja kerätä tietoa Salmista, Leo Mirala, 75, sanoo.

Tarina on tuttu. Tuhannet, ehkä kymmenentuhannet sodan vuoksi kotiseutunsa jättäneet ja heidän jälkeläisensä ovat ryhtyneet tutkimaan juuriaan luovutetussa Kar-

» Kivijalkojen kivet on työnnetty monttuun, kun sovhoosin pelloille tehtiin tilaa.

jalassa. Jokin luovutetussa maassa ja sen historiassa vetää puoleensa. Se vetää meitäkin kohti Salmia ja Manssilan kylää.

Leo Miralan kotiportailla Manssilan kylästä oli matkaa Suomen ja Neuvostoliiton rajalle 300 metriä. Vieressä rajan takana kohosi Rajakonnun kylä, jossa asui sukulaisia. Kun Tarton rauhan raja 1920 vedettiin Manssilan ja Rajakonnun väliin, raja meni kiinni. Se jakoi Karjalan kansan.

– Meidänkin sukulaisia jäi rajan toiselle puolelle, vaikka ei siinä sen kummempaa rajaa ollut kuin risuaita.

Sukulaistalon ikkunasta loistanut lampu kertoi heidän elämänrytmistään toisessa valtiossa, reaaliosialismia rakentavassa Neuvostoliitossa.

Missin perheen pellot olivat kiinni Neuvostoliiton rajassa. Tosinaan lehmät karkasivat naapurimaan puolelle. Pikkulapset kuten Leo pantiin niitä hakemaan takaisin. Lasten käytölle saattoi olla hyviä perusteluja.

– Kun kerran Anni-täti meni hakemaan lemmiä takaisin, rajavartijat ampuivat ja hän haavoittui. Anni juoksi turvaan Rajakonnun puolelle sukulaisiin ja illan pimettyä palasi takaisin.

Elettiin kieltolain aikaa. Rajan yli Rajakonnusta haettiin viinaa. Ostajia riitti kielto-lakirajan kuivemmalla puolella.

KUIVUUDESTA ei kesällä 2012 ollut tietoaakaan, se oli ennätysateinen. Mutta niin vain käy, että rajalla, vanhan suomalaisen rautateollisuuspiitäjän Värtsilän kohdalla, sää selkenee.

Majoitumme vanhan Ruskealan pappilan paikalle rakennettun kirkon majoitustiloihin. Talvella 2013 se tuhoutui tulipalossa, mutta ennen sitä se ehti toimia tuhansien Laatokan Karjalaan matkaavien ensimmäisenä yöpymispaikkana.

Aamulla pilvipeite repeää, vähä vähältä aurinko alkaa leikitellä pelloilla ja tien vieressä vilistävien kuusien oksilla. Se sopii tällaisen retken kuvaan. Muistojen Karjalassa paistoi aina aurinko. »

RAJAKIVELLÄ SALMISSA. Tien varren kivi on tuotu paikalle turisteja varten. Leo Mirala näyttää suunnan, missä Suomen ja Neuvostoliiton raja aikanaan oikeasti kulki.

1941

2012

SUOMALAISET valtausjoukot marssivat Sortavalan pääkadulla Karjalankadulla Uno Ullbergin suunnitteleman kauppahuoneen edustalla 15.8.1941. Neuvostoaikana rakennus sai molemmille puolilleen uudet rakennukset.

SA-KUVA/M.J., VUORELA KUVA:KEIJO PENTTINEN

1941

2012

APTEEKKARI Tauno Jääskeläisen talo on seisonut vuosikymmeniä maamerkinä Laatokan rantatiellä. Tarinan mukaan apteekkari maksoi markan joka kivistä, jonka kyläläiset toivat talolle. Neuvostoaikana se palveli taiteilijoiden lepokotina, mutta viime vuosina se on ollut venäläisturistien käytössä.

KUVA: SA-KUVA/ KUVA:KEIJO PENTTINEN